

BACHCANTATEDIENST "IN ALLEN MEINEN TATEN"

BWV 97

MET WORTELS IN DE VLAAMSE OUDE MUZIEK

Innsbruck, ich muss dich lassen

Vanaf de tweede helft van de 15e eeuw tot ongeveer 1600 werd het muzikale landschap aan de Europese vorstenhoven in sterke mate mede bepaald door Vlaamse musici en componisten. In de lange rij van componisten zoals Obrecht, Ockeghem, Willaert, Lassus, Josquin Des Prez, de la Rue, De Monte, De Wert enz. hoort ook **Heinrich Isaac** (ca. 1440-1517) thuis. Vermoedelijk afkomstig uit Vlaams-Brabant, werkte deze componist beurtelings bij adellijke families en vorsten in Innsbruck, in Firenze bij de bekende familie De Medici, en in Wenen bij keizer Maximiliaan van Oostenrijk. Hij schreef er vooral religieuze motetten en missen.

Het meest gekende profane koorwerkje van zijn hand is ongetwijfeld het vierstemmige lied *Innsbruck, ich muss dich lassen*, een gezang dat bij zowat iedereen die ooit in een koor heeft gezongen, gekend is.

Het lied bezingt het heimwee van de componist die een verre reis moet maken en die dus tijdelijk afscheid moet nemen van al wat hem lief is in de stad Innsbruck. Het lied werd al vlug zo populair, dat het als een stervenslied in de lutherse zangboeken belandde, maar dan wel met de tekst *O Welt, ich muss dich lassen*. Deze werkwijze is te begrijpen, omdat sterven altijd ook een vorm is van afscheid nemen.

Nog later maakte de componist Johann Georg Ebeling er een melodisch lichte variant van in het koraal *Nun ruhen alle Wälder*, een avondlied op tekst van Paul Gerhardt. Maar hier is elke band met de oorspronkelijke spirit van het lied verdwenen. Tenslotte dichtte Paul Fleming in de 17e eeuw op deze licht aangepaste melodie de tekst *In allen meinen Taten*. Het is deze laatste tekst en melodie in negen strofen die door Johann Sebastian Bach is gebruikt voor zijn cantate met nummer bwv 97. Hij gebruikte dezelfde koraalmelodie overigens ook in de Johannespassion (*Wer hat dich so geschlagen?*) en tevens in de Matthäuspassion (*Ich bin's, ich sollte büssen*).

Bachantate : 'In allen meinen Taten' (bwv 97)

De cantate die vandaag uitgevoerd wordt ontstond in 1734, tien jaar later dus nadat Bach zijn drie jaargangen cantates had beëindigd. Er is discussie over de vraag voor welke gelegenheid de cantate heeft gediend. Sommigen veronderstellen dat ze bedoeld was als cantate voor een huwelijksviering : op Bachs oorspronkelijke eigen partituur lezen we met heel veel goede wil tussen de nummers 6 en 7 de woorden. "*nach die Trauung*", d.w.z. "*na het ja-woord*". Daarmee zou ook het plechtstatige begin van de cantate (in de Franse barokstijl) verklaard zijn : de uitdrukking van de plechtige intrede van bruid en bruidegom in de kerk. Maar de aanwijzing op Bachs eigen handschrift, als zij er al gestaan heeft, is nog nauwelijks leesbaar. Ze is in alle geval (zo goed als) verdwenen. En in een latere kopie verschijnt dan weer de aanduiding dat de cantate bedoeld is voor de vijfde zondag na Trinitatis, de zondag waarop in Bachs tijd het evangelie van de wonderbare visvangst werd gelezen (Lucas 5,1-11). Wij opteren voor deze tweede mogelijkheid en voeren de cantate vandaag uit. Dit evangelie staat in de postconciliaire liturgie immers geagendeerd op de vijfde zondag van het C-jaar, vandaag dus. De tekst van het koraal is immers een algemeen gezang van vertrouwen, wat zeker ook een (bij)thema is in het verhaal over de wonderbare visvangst.

Koraalcantate 'per omnes versus'

'In allen meinen Taten' is een langere koraalcantate, waarbij Bach de negen strofen van het koraal letterlijk volgt maar, met uitzondering van de begin- en slotstrofe, van al deze coupletten recitatieven en aria's maakt. Voor wie noten kan lezen drukken we hier ook de tekst en de melodie van het oorspronkelijke lied "Insbruck, ich muss dich lassen af.

Met de cantate van zondag a.s. erbij geteld, zitten we met het Antwerps Barokorkest reeds aan twintig bachcantatediensten op vijf jaar tijd. Wij kijken uit naar deze prestatie, maar niet minder naar het koor 'Het Groot Akkoord' en naar de heerlijke homilie waarmee Dick Würsten ons altijd weet te verrassen.

Frans Van Looveren